

מוסדות
**דרבי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי **אשר וייט שליט"א**

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

משכן העדות

הלכה

עובדין דחול זילותא דשבת

פרשת ויקהל פקודי – החודש תשפ"ו

שנה כ"ז – קובץ י"ז [תתקמ"ה]

יד"ל ע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י
מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של
מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109
ירושלים

המען למכתבים:
ת.ד. 23170

Email: info@minchasasher.com

פרשת ויקהל פקודי - החודש

עובדין דחול וזילותא דשבתא

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש
שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת" (שמות ל"ה ב').

הנה נתתי אל לבי לבאר סוגיא עמומה וסתומה, גדר עובדין דחול, וענין זילותא דשבתא שמצינו בכמה מקומות בדברי הפוסקים. ומלבד עצם הגדרת הדברים יש לעיין עוד בפרטי ההלכות, כי ראיתי בזה מבוכה גדולה ועצומה, וכל אחד מדבר מהרהורי לבו, ואמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, ומ"מ אכתוב את הנראה לענ"ד הדל, וה' יאיר עיני.

ראשית אקדים יסודות גדולים מסדר הלכות שבת לרבינו הגדול הרמב"ם, שערך הלכותיו בסדר מופלא.

עשרים הפרקים הראשונים שבהלכות שבת עוסקים במלאכות שבת האסורים מן התורה האבות והתולדות, ובפרק העשרים פירש גם מצות שביתת בהמתו, דהיינו האיסור לעשות מלאכות אלה לא רק על ידו אלא גם ע"י בהמתו.

שלשה פרקים פרק כ"א – כ"ג מבארים את השבותים, ובפרק כ"א הל' א' כתב הרמב"ם:

"נאמר בתורה (שמות כ"ג) תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן, ודברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות, מהן דברים אסורים מפני שהן דומים למלאכות ומהן דברים אסורים גזרה שמא יבוא מהן איסור סקילה, ואלו הן".

הרי שיש שני סוגי שבות. יש שאסרו חכמים מעשה מסויים משום שהוא דומה למלאכה וכגון אהל עראי שדומה לאהל קבע ובנין, ויש שאסרו מה שאיננו דומה למלאכה כלל אלא מחשש שיבא לידי מלאכה, כגון רכיבה על גבי בהמה, עליה על גבי אילן, אין מטפחין, אין שטין וכדומה.

ובפרק כ"ד הל' א' כתב:

עובדין דחול וזילותא דשבתא

"יש דברים שהן אסורין בשבת אף על פי שאינם דומין למלאכה ואינם מביאין לידי מלאכה, ומפני מה נאסרו משום שנאמר (ישעיהו נ"ח) אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי ונאמר וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר, לפיכך אסור לאדם להלך בחפציו בשבת ואפילו לדבר בהן כגון שידבר עם שותפו מה ימכור למחר או מה יקנה או היאך יבנה בית זה ובאי זה סחורה ילך למקום פלוני, כל זה וכיוצא בו אסור שנאמר ודבר דבר דבור אסור הרהור מותר".

הרי שאסרו דברים שאינם דומין למלאכה וגם אין חשש שיביאו לידי מלאכה, אלא משום דברי הנביא ישעיהו להבדיל בין שבת לחול, וזה מיסוד כבוד שבת. ושלישה פרקים הקדיש הרמב"ם להלכות אלה מפרק כ"ד עד פרק כ"ו.

פרקים כ"ז – כ"ח עוסקים בדיני תחומין.

ופרקים כ"ט – ל' בדיני קידוש היום, נר שבת, כבוד ועונג שבת.

ויש לעיין בגדר עובדין דחול, אם מישך שייכי לשבותים שנאסרו משום שהם דומין למלאכה או מחשש שיבואו לידי מלאכה, וככל הני דפרק כ"א – כ"ג, או שמא מישך שייכי לפרק כ"ד – כ"ו דממצוא חפצך ודבר דבר.

וראיתי שרבים כתבו דעובדין דחול נאסרו מחשש שיבואו לידי מלאכה, ולענ"ד אין זה נכון, ואבאר.

"אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר. אז תתענג על ה' והרכבתך על במותי במתי ארץ והאכלתך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר" (ישעיהו נ"ח י"ג – י"ז).

"וכבדתו מעשות דרכיך, וכבדתו, שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי. מעשות דרכיך, שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול. ממצוא חפצך, חפצך אסורין, חפצי שמים מותרין. ודבר דבר, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. דבור, אסור, הרהור, מותר. בשלמא כולהו, לחיי, אלא שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול מאי היא, כי הא דאמר רב הונא אמר רב, ואמרי ליה אמר רבי אבא אמר רב הונא היה מהלך בשבת ופגע באמת המים, אם יכול להניח את רגלו ראשונה קודם שתעקר שניה, מותר, ואם לאו, אסור" (שבת קי"ג ע"א – ע"ב).

עובדין דחול וזילותא דשבתא

ונראה ברור ופשוט דזה שורש ויסוד איסור עובדין דחול, וכפשטות הלשון שלא יהא מעשיו ביום השבת כעובדין דחול.

וכן כתב בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סימן קי"ט), אלא שכתב חידוש עצום דאיסור זה מן התורה היא, שהרי הנביא אמר "כי פי ה' דיבר".

ודברי תימה הן, דהלא עובדין דחול קילא מהשבותים, וכל הני הלכות דכבוד ועונג שבת קילא טפי מהשבותים שאסרו חכמים, ואין כל נפ"מ במאי דכתיב "כי פי ה' דיבר" דהלא כל הנביאים כולם ניבאו מה ששמעו מפי ה'.

והעיקר שצריך לבאר מה גדר ומהות עובדין דחול, דהלא פשוט וברור שלא כל דבר שעושים בחול אסור לעשות בשבת, דהלא הליכותיו הטבעיות של אדם אינם משתנות מחול לשבת, וכדי להבין גדר זה לאשורו יש להתבונן בש"ס ודברי הראשונים.

ובאמת לא מצינו גדר זה מפורש בחז"ל אלא במקום אחד בלבד, והיא במס' ביצה (כ"ח ע"א) במה שנחלקו ר' יהודה וחכמים במשנה:

"רבי יהודה אומר שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ, וחכמים אומרים אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר".

ובגמ' מבואר שאסרו לשקול בכף המאזניים משום דמיחזי כעובדין דחול.

וסוגיא נוספת יש במס' שבת שלפירוש רש"י אסרו בו משום עובדין דחול, והוא המבואר (קל"ז ע"ב) דאסור לתלות את המשמרת בשבת, ופירש"י (שם קל"ח ע"א וקל"ט ע"ב) דהוי משום עובדין דחול.

והצד השווה שבין שתי סוגיות אלה שבדרך כלל עושים מעשים אלה בדרך המסחר והמקח והממכר. בעלי החנויות שוקלים את מרכולתם במאזניים כדי לקבוע מחיר, והכורמים ועושי היין תולין את המשמרות כדי לסנן את יינם מן הפסולת והשמרים, כדי למכור יין משובח.

וכיון שנאסרו המסחר והמו"מ כל דבר שדומה להם נאסר אף הוא משום עובדין דחול.

עובדין דחול וזילותא דשבתא

וכך גם איסור מדידה בשבת דהוי משום עובדא דחול, (סימן שכ"ג סעיף א' ומשנה ברורה ס"ק ג' – ד', וסימן ש"ו סעיף ז' ומשנה ברורה ס"ק ל"ד) משום שמדידה הוי דרך מסחר ומקח וממכר.

וכך גם מה שאמרו (שבת קמ"ז ע"א במשנה) דאין מגרדין ואין מתעמלין, וברש"י שם דהוי עובדא דחול, וכן הוא בשו"ע (סימן שכ"ז סעיף ג') משום שיש בו טרחא יתירה ובשבת למען ינוח כתיב.

והצד השווה שבכל אלה, דכל מעשה שנראה בדרך כלל כאילו נעשה במסגרת פעילות האסורה בשבת כגון דרך מו"מ ומסחר או טרחא יתירה או נסיעה למרחקים.

והנה לפני כמאה שנה ויותר נחלקו גדולי הדור בשאלה אם מותר לרכב על אופניים בשבת. וכפי הנראה שזה לראשונה התחילו לייצר אופניים, ונדרשו גדולי הדור לשאלה זו.

בשו"ת רב פעלים (או"ח ח"א סימן כ"ה) כתב באריכות להתיר את הרכיבה באופניים ולא חשש לעובדין דחול, ובקף החיים (סימן ת"ד סק"ח) הביא דבריו בהסכמה, אלא שכתב שיש שאסרו מכמה טעמים: שמא יתקן, שמא יסע חוץ לתחום, שמא ישא את האופניים בידיו.

וגם בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סימן י"ג) התיר זאת בעיר שיש בה עירוב, וכתב דאין לחדש איסור מכח עובדין דחול מלבד מה שגזרו חז"ל, כשם שאין בידינו לחדש גזירות ואיסורים בכל תחום אחר.

וכדבריו כתב הגרש"ז אורבך במנחת שלמה (תניינא סימן ל"א) לגבי מכשירי גרמא בשבת, וחזר על הנחה זו בתשובה שנדפסה בספר מאור השבת (ח"א מכתב י"ד אות ג') לגבי עשיית סודה בשבת דאין לחדש מדעתנו איסור מטעם עובדין דחול, עי"ש.

וראיתי מובא בשם הגרי"ש אלישיב שפסק שאין לאסור את הרכיבה באופניים מטעם עובדין דחול, אך אסר מחשש שמא יתקן.

ולענ"ד נראה היפך הדברים, דכאשר אסרו חכמים מעשה מסויים אין לדמות מילתא למילתא וללמוד זה מזה בשבותים ואיסורים, אבל כשאסרו חכמים רעיון כללי ולא מעשה מסויים, כל הנכנס לכלל הגדר שנאסר הרי הוא כמוהו, ומשו"כ אין שום

עובדין דחול וזילותא דשבתא

מקום לחשוש שמא יתקן, דכיון שאסרו חכמים טיפוח וריקוד שמא יתקן כלי שיר, ואסרו השטה בנהר שמא יתקן חבית של שייטין, מהי"ת להוסיף עליהם, אבל כשאסרו עובדין דחול, כל דהוי עובדין דחול לפי המקום והזמן נכלל באיסור.

וכיוצא בדבר כתבתי במק"א לגבי איסור מוליד בשבת, שמצינו בש"ס בשני מקורות במס' שבת (נ"א ע"ב) שאסור לרסק את השלג להוציא מים, ובמס' ביצה (כ"ג ע"א) לגבי מוליד ריח בבגד, וכתב רש"י (ביצה שם) "דקמוליד ריחא - שנכנס בחרס, שלא היה בו ריח, ואסור מדרבנן, שהמוליד דבר חדש קרוב הוא לעושה מלאכה חדשה".

וכתבתי דאף שאין להוסיף על השבותים בשבת ולחדש איסורים חדשים בדימוי מילתא למילתא, שאני איסור מוליד דהוי גדר כללי, ובצדק כתב בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב השמטות לסי' ל"א) דהסוגר מעגל חשמלי אסור משום מוליד, ובשו"ת מהרש"ם (ח"ו סימן ל"ג) דן בעשיית מי סודה אם אסור משום מוליד, עי"ש.

וכך נראה גם לענין עובדין דחול, כל דהוי עובדין דחול לפי המקום והזמן אסור. ולא דברי הגדולים הנ"ל שנקטו שאין לאסור את הרכיבה על אופניים משום שאין לחדש איסור משום עובדין דחול.

ועיין בחזון איש (או"ח סימן נ"ב אות ו') שדחה את דברי הנודע ביהודה (או"ח תניינא סימן ל') שבפתיחת הפאראסאל (מטריה) יש איסור עשיית אהל, אך מ"מ כתב שיש בזה איסור עובדין דחול, הרי דפשיטא ליה דאיסור זה מתחדש לפי המקום והזמן, וז"ב.

והנראה לענ"ד בדרך שכתבתי לעיל דכל שיש בו דמיון למסחר ומקח וממכר הוי עובדין דחול, כך גם כל כלי תחבורה, שנועדו להעביר אנשים למקומות רחוקים הוי עובדין דחול, ד"שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו" אמר רחמנא (שמות ט"ז כ"ט), וכך רוחה של שבת קודש, איש תחת גפנו ותחת תאנתו, ואיש איש וביתו, וכל דמחזי כמאן דאזיל לחינגא, וכל כלי תחבורה יש בהם משום עובדין דחול.

והנח לבני ישראל אם לא נביאים הם בני נביאים הם, ואף שבימיהם היו מגדולי ישראל שהתירו את הרכיבה על אופניים, זה דורות שלא נודע ולא נשמע אחד מאלף משומרי מצות שיעשה כן.

עובדין דחול וזילותא דשבתא

וטעמא דמילתא נראה כנ"ל, דכל אמצעי התחבורה שתכליתם נסיעה למרחק הוי בכלל עובדין דחול.

והנה נדרשתי כמה פעמים ע"י רבנים ומורי הוראה בארצות הברית במה שנפרץ בתקופה אחרונה שיש שמגיעים בשבת ויו"ט לבתי כנסיות ע"י קורקנטים (scooters) במקום שיש עירוב, ובעיקר במקומות יישוב שבהם גרים יהודים בבתי פרטיים על שטחים נרחבים, ויש לפעמים מרחק עצום מבתיהם עד לבית הכנסת, והשאלה האם אריך למיעבד הכי.

והג"ר עובדיה הדאיה בשו"ת ישכיל עבדי (או"ח ח"ג סימן י"ב) כתב שכמדומה ששמע מזקני הקהילה ואיננו זוכר ממני, שהגרי"ח חזר בו מהתירו ושוב אסר.

אך כבר כתב החזון איש בקונטרס השיעורים (או"ח סימן ל"ט אות י"ב) לבטל דבריו של בעל תשובה מאהבה שהיה מגדולי תלמידי הנודע ביהודה וכתב בספרו שהנודע ביהודה חזר בו משיטתו להגדיל את שיעורי הכזית והכביצה, דאם אכן חזר בו היה זה לראשית חובתו להודיע בשער בת רבים שחזר בו ולא להכשיל את הרבים, וכך גם לגבי דברי הגרי"ח, אם אכן נכון הדבר שחזר בו היה זה לראשית חובתו לפרסם את משנתו האחרונה לחומרא.

ויש לעיין האם קורקנט דינו כאופניים ואף זה נחשב ככלי תחבורה והוי עובדין דחול, או שמא יש לחלק. ומצד המציאות יש לטעון שאני אופניים שנוסע במהירות עצומה במאמץ קל, משא"כ קורקנט שאינו חשמלי שלא נהוג לנסוע בו למרחקים גדולים.

ובדרך כלל נמנע אני מלפסוק למדינות רחוקות שיש בהם גדולי תורה, אף שאין דעתי נוחה כלל בפירצה זו.

וחוזר אני על הראשונות, דאי בדידי תליא הוי אמינא דכל גדר זה דעובדין דחול לא נאמר אלא כאשר אדם עושה מעשה שנראה כאילו כרוך בעבירה או בסרך עבירה כגון מקח וממכר או הפלגה למרחקים, או טרחה גדולה, ולא במעשים בעלמא, אף שדומים המה למעשים שעושים בחול.

עובדין דחול וזילותא דשבתא

ויסוד הדברים במה שלמדו חז"ל (שבת קי"ג) מדברי הנביא ישעיהו שלא יהא דיבורו, הילוכו ומלבושו בשבת כפי שהם בחול.

ובכמה מקומות מצינו בש"ס שאדם לא יעשה מעשים כדרך שהוא עושה בחול (עיין מס' שבת קל"ח ע"א וקמ"ג ע"ב), אך בדברי הרמב"ם מבואר שפירש הוראה זו מצד הרחקה שמא אם יעשה כדרך שהוא עושה בחול יכשל ויעשה מלאכה, עיין בדבריו (הל' שבת פרק כ"א הל' י"ז) וכן עוד (שם הל' י"ט), הרי שפירש שאסרו מחשש שיכשל במלאכה ולא משום עובדין דחול וכבוד שבת.

ומשום כל זה תמה אני על מה שכתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סימן ל"ג) שאסור לשחק בשחמט בשבת משום עובדין דחול, והלא לרבים וטובים זה משחק משפחתי ובפרט עם ילדים הוי בכלל עונג שבת ושמחתה, ומעולם לא שמענו שצריך משחק מיוחד עם כלים מיוחדים לשבת.

והמנחת יצחק שהיה גאון עצום מגדולי הדור למד הלכה זו מדברי המגן אברהם (סימן של"ח ס"ק ח'), אך לענ"ד אין הדמיון עולה יפה, ואבאר.

הנה כתב הרמ"א (שם סעיף ה'):

"ומותר לשחוק בעצמות שקורין טשי"ך, אף על פי שמשמיעים קול, הואיל ואינן מכוונין לשיר. וכל זה בשוחק דרך צחוק בעלמא, אבל בשוחק כדי להרויח, אסור, אפילו שוחק בתם ובחסר, דהוי כמקח וממכר".

וכתב שם המגן אברהם:

"באיסק"קי ונהגו לעשות האיסקק"י של כסף דאל"כ מיחזי כעובדא דחול כמ"ש סי' שכ"ז ס"ג (ש"ג)".

ומזה דן המנחת יצחק למשחק השחמט. אך לענ"ד נראה דאין כונת המגן אברהם אלא במשחק זה שיש בו תרתי לריעותא, גם השמעת קול, וגם פעמים הרבה משחקים לריוח ולהפסד כמפורש ברמ"א, ושני אלה אסרו חז"ל, ואף שאין איסור השמעת קול בדרך משחק כיון שאין כונתו לכך, וגם אינו משחק בשבת לריוח ממוני, מ"מ משום הני תרתי יש בזה עובדין דחול וכמבואר, משא"כ במשחק בעלמא.

עובדין דחול וזילותא דשבתא

ב

זילותא דשבת

וגדר זילותא דשבת מצינו בדברי הראשונים בדין רחיים בשבת (י"ח ע"א) דאין להטעין חטים לתוך הרחיים בערב שבת שיהיו נטחנים בשבת, ופירש רבה משום דאוושא מילתא, ופירשו באור זרוע (הל' ערב שבת) ובטור (סימן רנ"ב) משום דאוושא מילתא ויש בה זילותא דשבתא.

ושאני מעובדין דחול, ולא הרי זה כהרי זה, דאין איסור בעובדין דחול אלא כשעושה מעשה בשבת, דאסור לעשות בשבת מעשים של חול, אבל אם שובת שביתה מוחלטת אלא שבערב שבת עשה מעשה שלמחרת יגרום פגיעה בכבוד שבת, הוי זאת זילותא דשבת.

ולפי זה יש מקום לדברי האגרות משה (או"ח ח"ד סימן ס') שאסר להפעיל מכשירים חשמליים בשבת ע"י שעון שבת משום זילותא דשבתא. דגם בזה אינו עושה מעשה בשבת אלא בערב שבת, ואין כאן עובדין דחול אלא זילותא דשבת.

ועוד כתב (שם סימן ע' אות ו') לשיטתו שאסור לערוך שעון מעורר שיצלצל בשבת בבוקר מהאי טעמא דאוושא מילתא וזילותא דשבת.

אלא שמטעמים אחרים לא נתקבלו דבריו, ואבאר בקצרה מה שכתבתי במק"א.

כתב הגאון לאסור בתוקף הפעלת מכשירי חשמל ע"י שעון שבת משום דאוושא מילתא וזילותא דשבתא, אך מ"מ התיר הדלקת וכיבוי האור ע"י שעון שבת, כיון שאף בימי קדם נהגו רבים שנכרים היו מדליקים את הנר לצורך סעודת מצוה ואף בבתי כנסיות לצורך התפילה וכמבואר בדברי הרמ"א (סימן רע"ו סעיף ב'), ואם על ידי נכרי התירו הוא הדין על ידי שעון שבת, עי"ש.

ולענ"ד פשוט דלאחר שנתפשט בכל קהל שומרי המצוות השימוש הקבוע בשעוני שבת, ולא רק בציבור אנ"ש, אלא בכל העולם כולו מפעילים מיליוני מכשירים ומערכות חשמליות ואלקטורניות על ידי טיימרים הדומים לחלוטין לשעוני שבת, שוב אין בזה חשש איסור כמו שכתב שם הרמ"א (סימן רנ"ב סעיף ה') לענין עריכת "כלי משקולת שקורין זייגע"ר".

עובדין דחול וזילותא דשבתא

ומעשים בכל יום שמשתמשים בשעונים מעוררים בשבת, ומדליקים ומכבים מזגנים ע"י שעוני שבת, ואין פוצה פה ומצפצף.

הנה ידעתי גם ידעתי, שאין דברינו מוסכמים על כל הפוסקים, ואינם מתיישבים בדברי כל המקורות, וכהא דביצה (כ"ה ע"ב) דאין הסומא יוצא במקלו ביו"ט, וכתב רש"י דיש בזה זילותא דשבת, וכך פירשו שם הרא"ש (פ"ג סימן ה') והריטב"א, והר"ן (ביצה י"ד ע"א מדפי הרי"ף) כתב דהוי עובדין דחול, וכל זה אינו מתיישב כל כך לפי דרכי. ומ"מ לא נמנעתי מלכתוב מה שנראה עיקר לענ"ד בסוגיא עמומה זו, ויה"ר דנימא מילתא דמתקבלא.

משכן העדות

משכן העדות

"אלה פקודי המשכן משכן העדת" (שמות ל"ח כ"א).

"המשכן משכן – שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן
בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל" (רש"י שם)

פירוש מחודש יש בדברי אדוננו רש"י, דמשכן אינו לשון שכונה בלבד,
אלא אף לשון משכון, ושני המקדשות נתמשכנו בעונותיהם של ישראל,
ויש לעיין מה ענין חורבן הבית לעניני משכונות, ונראה בזה.

דהנה פעמים רבות בספר שמות נכתב פרשת ציווי הקמת המשכן,
בפרשיות תרומה - תצוה לפני חטא העגל, ובפרשיות ויקהל - פקודי
לאחר חטא העגל, והלא דבר הוא.

ואמרתי בדרך משל, אב שזכה לבן מתמיד בתלמודו ובעל דרך ארץ
שגרם לו נחת רוח מרובה וקנה לו מתנה יקרה, אך עוד בטרם הספיק
לתת לו מתנתו, שמע מן המלמד לדאבון לבו שבנו שוב אינו נוהג כשורה
וחלה התדרדרות גם בהתמדתו, אמר האב למלמד, הלא התכונתי לתת
לו מתנה שקניתי, אמר לו המלמד, נוכל להשתמש במתנה להעלותו
מחדש על הדרך הישרה, תראה לו מתנה זו ותאמר לו שמזומנת ומוכנה
היא לו, בתנאי שיחדש ימיו כקדם!

כך באמת היה הקב"ה משרה שכינתו בציון אף אם לא חטאו בעגל,
והיא הנותנת לולי חטאו ודאי היו ראויים לכך (ועיין רמב"ן פרשת תצוה
כ"ט מ"ו שהעבודה במקדש היא צורך גבוה), אך מאחר שחטאו צוה על
המשכן והשרה שכינתו כעדות שנמחל עונם (רש"י ריש פרשתנו) ועוד
התנה עמהם שאם לא ישמרו על דרך עץ החיים יחרב הבית בעוונם.

אמנם אף שהמשכן מעיד שהקב"ה מחל על חטא העגל אין כאן מחילה
מוחלטת, דהלא אמר הקב"ה וביום פקדי ופקדתי וכתב רש"י דאין לך
פורענות שבא על ישראל שאין בה מחטא העגל.

ועוד כתב רש"י "אלה פקודי המשכן משכן העדות, רמז לשתי משכנות

משכן העדות

שנתמשכנו בעונותיהם של ישראל" וצ"ב בלשון זה שנתמשכנו והלא חרבו, אלא נראה דהקב"ה לקח את מקדשות ישראל כמשכון על החוב, ומדת רחמים יש כאן שלא נפרע מבעל חובו בחוזק יד אלא לקח משכון, שפך חמתו על העצים ועל האבנים ולא על בניו חביביו, משכון לקח עד אשר יפרע בע"ח את חובו.

בנוהג שבעולם כאשר המלוה מקבל מן הלוה משכון, איננו חפץ להחזיק במשכון בתמורה לדמי ההלוואה דלא מקח וממכר יש כאן אלא הלוואה, המלוה איננו חפץ להחזיק במשכון, אלא יושב ומצפה הוא לפרעון החוב ובחפץ לב יחזיר את המשכון.

כך גם הקב"ה אין הוא חפץ להחזיק בבית המקדש, ואין המקדש בידו כביכול אלא כמשכון, יושב ומצפה הוא שנחזור בתשובה, ובשמחה גדולה יבנה לנו את בית המקדש עם פרעון החוב.

הרחמן הוא יבנה בית בקרוב בימינו

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

